

"TALEYİMDƏN VƏ ÜRƏYİMDƏN KEÇƏNLƏR"

Azərbaycan Aşıqlar Birliyi-
nin sədri, professor Məhər-
rəm Qasımlıya uzun illərdi dost-
luq eləyirik. Yəni bu dostluq tələ-
bəlik illərindən başlayır. Tez-tez
görüşməsək də, amma tez-tez te-
lefon əlaqəsi yadırdır. Və imkan
olanda da əyləşib bir stəkan çay
içir, dərdləşirik. Bugünlərdə ona
yenidən zəng elədim. Dedi ki, beş
dəqiqəyə Milli Elmlər Akademiya-
sına çatıram. Orda gözlə gəlirəm.
Heç beş dəqiqə keçmədi, gəlib
çıxdı. Mehribanlıqla görüşdük və
bir-birimizdən hal-əhval tutduq.
Sonra da Məhərrəm müəllim dedi
ki, gəl, gedək Akademiyanın çay-
xanasında bir çay içək...

Ki qardaş stol arxasında əyləş-
dik və çay içməyə başladırıq.
Sonra Məhərrəm müəllim çantasın-
dan yeni çapdan çıxmış kitabını çı-
xardı. Və dedi ki, təzə kitabımı sənə
verməmişəm. Kitabı açdı və bir av-
toqraf da yazdı: "Gənclik illərimin
unudulmaz dostu, söz-sənət sərraflı,
əziz qardaşım Faiq Qismətoğluna
ehtiramla". Kitaba imza ataraq mənə
uzadıb dedi ki, vaxtın olsa oxu-
yarsan. Mən də metroyla evə gedir-
dim. Metronun "Elmlər Akademiya-
sı"ndan "Xalqlar dostluğu" stansiya-
sına qədər "Taleyimdən və ürəyim-
dən keçənlər" kitabının əlli səhifəsi-
ni oxudum. Kitab məni o qədər özü-
nə çəkdi ki, həmin axşam 135 səhi-
fəlik kitabı oxuyub başa çatdırdım.
Sanki bu kitabı oxuyandan sonra
nurlu və işıqlı aləmə düşdüm və
uzun müddət bu işığın içində ağ
yolla addımladım...

Kitab var ki, qalıdır, amma
içində oxumağa bir sətir, bir
kəlmə tapmırsan. Burda böyük və
ölməz şairimiz Zəlimxan Yaqubun
biri sözləri yadıma düşür: "Çalışma
ki, kitabın qalın olsun, çalış ki, kita-
bın qalan olsun".

Məhərrəm Qasımlının "Orxan
Paşa" imzasıyla dərc edil-
miş bu kitabı "Elm və Təhsil" nəş-
riyyatı tərəfindən çap edilib. Kitabın
redaktoru Yeganə Məmmədovadı.
Və kitab 135 səhifədən ibarətdi.
Müəllif "Bir neçə söz" sərlövhəli ön
məqaləsində yazır: "...Burada həya-
ti müşahidələrdən gələn xalqı ümu-
miləşdirmələr, fərqi poetik duyğular,
ədəbi-estetik dəyərləndirmələr, sə-
tiraltı eyhamlar və daha nələr, nə-
lər... yer alır. Açıqı, qələmə aldığım

mətnlərin janr səciyyəsinə müəy-
yənləşdirməkdə, hansı janrın əla-
mətlərini daşıdığını söyləməkdə çə-
tinlik çəkirəm. Dünya ədəbiyyatında
çəşidli örnəkləri ola biləcək bu yazı
manerasının ən çox bəyəndiyim
təqdimatını Jül Renarın məşhur
gündəliyində görmüşəm. Bu yerdə
onu da rəhmətlə anıram..."

Dövlət mükafatı laureatı,
Əməkdar Elm Xadimi, pro-
fessor Məhərrəm Qasımlı "Orxan
Paşa" imzasıyla yazdığı bədii-pub-
lisistik əsərlər içərisində onun uzun
illərdən bəri qələmə aldığı fəlsəfi-
estetik düşüncələri və gündəlik
qeydləri oxucular tərəfindən maraq-
la qarşılanıb. Belə ki, istedadlı qə-
ləm sahibi və görkəmli folklorşuna-
sın təqdim olunan bu kitabı onun
oxucularla yeddinci görüşüdür.

Kitabı vərəqlədikcə bir-birin-
dən gözəl və bir-birindən
yaddaqalan və orijinal deyimlər
oxucuları özünə çəkir. Və bu deyim-
lər hardasa fəlsəfi mənə daşıyır, də-
rin qatlara gedib çıxır. Maralqı yazı-
ların birində oxuyuruq: "...Aylar son-
ra iş elə gətirdi ki, kəndin o başın-
dakı yoncalıqda hörüklənmiş Göy
atı gördüm. Yaxınlaşdım, üstümə
atılıb üz-gözümü qoxuladı, elə bildi
onu aparmağa gəlmişəm. Qaşqa-
sından öpüb üzümü alına qoyanda
hər şeyi anladı. Bu dəfə yaşarmış
gözlərini aşağı dikib küskün bir sus-
qunlıq işərisinə girdi. Bir daha o tə-
rəfə getmədi..."

Beləcə, kitabı vərəqlədikcə bir-
birindən maralqı və orijinal

deyimlərlə üzləşirik. O deyimlərdən
birinə diqqət yetirək: "Ağaclar ba-
hardan aldıqları ilhamın çılğın sev-
gisiylə çiçəkləyirlər. Qarşından gələn
yayın bürkülü istisindən, payızın xə-
zan pərişanlığından elə xəbərsiz
idilər ki... Lap nə vaxtsa ömrün bitib
tükənəcəyinə inanmayan uşaqlar
kimi..." Yaxud başqa bir misal: "İs-
tedadsız adamlar istedadsız çizma-
qaraçıların yazdıqları qalın-qalın ka-
ğız yığını haqqında elə ilhamla da-
nışırlar ki, matım-qutum quruyur".

Dedik axı, kitabdakı hər bir
maralqı deyimdən bir ətir, bir
çiçək, bir rəng duyulur. İnanmırsı-
nız, bir daha bu deyimə fikir verin:
"Yovşan ətri... Min illərdi damarı-
mızda daşıdığımız bitib-tükənmə-
yən, ucsuz-bucaqsız çöl qoxusu.
Hansı ətrin belə dəlisov qoxusuyla
at belində şığıyıb getmək, yaxın,
uzaq doğmaların nisgilini ovutmaq
olar?!". Daha bir misal: "Səni sevdi-
yimi küləyə söylədim - neçə günlər-
di külək yoxa çıxıb. Gözləyirəm yaz
gəlsin, tumurcuqlayan ağaclara
söyləyim".

Əlbəttə, indiki kitab bolluğun-
da oxucuya yeni söz demək,
nəsə müsbət bir enerji ötürmək elə
də asan deyil. Çünki indiki oxucu-
nun əlinin altında həm müasir tex-
nologiya var, həm də çoxlu sayda
kitablar. Ona görə də Orxan Paşa
bunların hamısını yüz ölçüb bir bi-
çir, hər sözü, hər cümləsiylə oxucu-
nun iç dünyasına yol tapır. Bu deyi-
mə də bir az diqqət yetirək, onda
görərik ki, Orxan Paşa insanları ne-
cə gözəl tanıyır: "Hər yerin adamı o
yerin daşına, torpağına, ağacına,
suyuna oxşayır". Bu fikrə heç kimin
sözü ola bilməz. Mən də dəfələrlə
çox dostlarımla görüşəndə görmü-
şəm ki, onlar o ocağın, o yurdun, o
torpağın nəyinəbə bənzəyirlər. Bə-
zisi dağa bənzəyir, bəzisi qayaya,
bəzisi sevdiiyimiz və son mənzili-
miz olan torpağa...

Düşünürük ki, bu kitabı han-
sı oxucu əlinə götürüb oxu-
sa, heç zaman vaxt itkisinə təəs-
süflənməyəcək. Əksinə, sevinə-
cək ki, nə yaxşı Orxan Paşanın
qələmə aldığı "Taleyimdən və
ürəyimdən keçənlər" kitabının işi-
yina bələnilib.

Faiq QISMƏTOĞLU